

Foto: Johannes Berndalen

”Politikerna berikar sig själva i stället för att arbeta för demokrati”

Hidipo Hamutenya satt i Namibias regering från självständigheten 1990 till 2004. Han har varit informationsminister, handelsminister och slutligen utrikesminister. Men efter att ha kandiderat till presidentposten i valet 2004 avsattes han av president Sam Nujoma. 2007 lämnade han regeringspartiet SWAPO och bildade Rally for Democracy and Progress, RDP. Här berättar han varför.

– **DET LEDANDE PARTIET TAPPADE** fokus på vilken väg de skulle gå efter frihetskampen. Anledningen till att vi inledde kampen verkar ha glömts bort, säger Hidipo Hamutenya.

– Vid självständigheten satte vi oss ned för att skriva en namibisk konstitution. Jag var själv medlem i kommittén som skrev den. Alla hade vi erfarenhet från andra afrikanska länder där vi tillbringat tid i exil under apartheidregimen. Vi var alla eniga om att en president inte kan sitta vid makten på obegränsad tid. Det hade vi redan sett flera dåliga exempel på, så vi satte en gräns på två mandatperioder för presidenten.

Efter två mandatperioder för Namibias förste president Sam Nujoma, såg Hidipo Hamutenya hur denne lyckades manövrera till sig en tredje mandatperiod, trots att detta bröt mot konstitutionen.

– När den tredje mandatperioden gick mot sitt slut såg vi honom manövrera igen och göra sig till president över partiet. Namibia är ju i praktiken en enpartistat, och som ledare över SWAPO skulle han bibehålla stora delar av makten. För att få den positionen var han tvungen att göra sig av med några personer som skulle kunna sätta hinder i vägen. Det gjorde han, på ett

mycket odemokratiskt sätt, säger Hidipo Hamutenya, som var en av dessa personer.

HAN MENAR ATT SWAPO inte gjort mycket för att skapa ett demokratiskt Namibia.

– Det var inte det här vi kämpade för, säger han. För att få landet att resa sig ur askan från apartheid behöver det näring. Vi tycker inte att detta skötts på ett tillfredsställande sätt. Några av politikerna i ledande positioner ägnar sig åt att berika sig själva i stället för att arbeta för ett demokratiskt samhälle.

Enligt Hamutenya finns en tendens hos det ledande partiet att se partimedlemmar som ställer frågor, som fiender. För att göra sig av med fienden kastar de antingen ut dessa människor ur partiet, isolerar dem eller tystar ned dem på annat sätt. Ledarskapet är arrogant och lyssnar inte heller på någon utanför partiet.

EN DEL NAMIBIER SÄGER att president Hifikepunye Pohamba inte har någon egentlig makt, utan att det är förre presidenten Sam Nujoma som egentligen styr.

– Det är sant. Nujoma kan fortfarande manipulera politiken. Men nu finns det splittringar inom ledarskapet. Efter valet i slutet av året vill Nujoma se sin son som president i stället för Pohamba, säger Hidipo Hamutenya.

Också afrikanska media har antytt att Nujoma vill se sin son som "tronföljare". På nyhetsportalen Mmegi Online skrev journalisten Tom Oniro en artikel med titeln "Håller presidenternas söner på att ta över Afrika?" Där ger han Sam Nujoma och sonen Uutoni som ett exempel. I tidningen Informanté skriver Lazarus Kairabeb att "det vore absurt för ett parti som SWAPO, med bakgrund i socialismen, att göra Uutoni Nujoma till tronföljare efter fadern".

Hidipo Hamutenya menar att splittringarna inte bara är rykten.

– Det finns små fraktioner inom Swapo. Till exempel finns en grupp kring den förre premiärministern Theo-Ben Gurirab, men den fraktionen, liksom övriga, är svag, säger Hamutenya.

SWAPO har två gånger på kort tid gått ut media med att partiet inte lider av inre splittring och att de alla stödjer Pohamba som presidentkandidat.

UTBILDNINGSSYSTEMET BRUKAR FÅ KRITIK i namibiska media. Hälften av eleverna går ut grundskolan utan fullständiga betyg. Vissa kritiker säger att SWAPO för att kunna stanna kvar vid makten avsiktligt vill hålla folket outbildat. Håller du med?

– Jag vet inte om det är medvetet av regeringen att hålla människor ovetande, eller om de utnyttjar deras okunskap. Men ibland börjar jag faktiskt fundera om det kan vara så. Efter 18 års självständighet kan jag bara säga att utbildningssystemet är ett misslyckande. Antalet elever som inte klarar skolan är otroligt

stort. Det är bara Demokratiska Republiken Kongo som är värre i hela Afrika, säger Hamutenya.

Samtidigt som många misslyckas rankas Namibia högt när det gäller hur stor andel av budgeten som går till utbildning. Hamutenya menar att det är brister i ledarskapet som är det stora problemet. Och när han tänker på hur politiker ibland bedriver agitation ser han att de inte skulle lyckas i ett land med en högre utbildad befolkning.

– När SWAPO började isolera några av de duktigaste medarbetarna, och några av de mest bakåtsträvande medlemmarna blev talespersoner för partiet skapades en kultur av politisk intolerans, säger Hamutenya. I stället för att som tidigare debattera frågor gick trenden över till att förolämpa och hota oppositionen.

– Om Namibias befolkning blivit mer utbildad om sina demokratiska fri- och rättigheter, och fått hjälp att bli mer upplysta, skulle politiker aldrig kunna mobilisera dem genom skrämselfpropaganda, säger Hamutenya.

MÅNGA NAMIBIER ÄR RÄDDA att uppge sina namn när de intervjuas om politiska frågor. Hur kommer det sig?

– De är rädda. Det är ett resultat av SWAPO:s politik. Om någon öppet stödjer RDP kan man förlora sitt jobb, det är en skrämselftaktik som SWAPO använder, säger Hamutenya.

Det är inte lätt att sparka någon från jobbet enbart för den politiska åskådningen, men Hamutenya menar att SWAPO använder andra svepskäl för att få bort oönskade personer. Han nämner nyårsskandalen när en RDP-flagga skymtade i tv-rutan bakom president Pohamba.

– Flaggan var inget misstag. Det var ett sätt av SWAPO att försöka bli av med chefen för *National Broadcasting Cooperation* för att han har idéer som inte passar SWAPO, säger Hamutenya.

Han menar att många är rädda för att visa sina åsikter eftersom de sett andra bli isolerade, trakasserade och förlora jobben. Andra, menar han, är inte rädda för att förlora jobben eller bli isolerade, men de är ett fåtal.

TIDIGARE VAR DU EN DEL av befrielsekampen. Nu leder du oppositionen. Har du förlorat många vänner på grund av det?

– Många av mina vänner följde mig och anslöt sig till oppositionen. Andra gjorde det inte. En anledning är att de vill ha mat på bordet. En del säger att "vi sympatiserar med dig, men vi kan inte säga det just nu, vi säger det öppet en dag när det passar".

Kan RDP vinna valet i november?

– Det beror på omständigheterna. Frågan är om det blir ett fritt och rättvist val, eller om det kommer att överskuggas av trakasserier, våld och valfusk. Jag är rädd för att det kommer att bli det senare, säger Hidipo Hamutanya.

JOHANNES BERNDALÉN